

ОБСЛУГОВУЮЧІ КООПЕРАТИВИ ЯК КАТАЛІЗАТОРИ ВІДРОДЖЕННЯ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

О. О. Стрельчук,

Ж. В. Рибачук, к. вет. н., доцент,

М. Ф. Плотнікова, к. е. н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

Визначено роль та місце кооперативів в якості каталізаторів та реалі заторів суспільних змін. Висвітлено пріоритетні напрями співпраці кооперативів та мешканців територіальних громад. Проілюстровані переваги інтеграції та співпраці як базового тренду в умовах децентралізації та глобалізації суспільних процесів.

Постановка проблеми. Відповідно до Стратегії Європи 2020 як базового пріоритету розумного та зрівноваженого розвитку, що формується на знаннях та інноваціях [1]. Досягнення конкурентоспроможності забезпечується високим рівнем територіальної інтеграції, енергоефективності, подолання асиметрій та диспропорцій регіонального розвитку. Угода про асоціацію між Україною та ЄС передбачає підвищення рівня та якості життя людини через посилення співробітництва та діалогу як в межах територіальних громад, так і у рамках між територіальної співпраці. Одним з ефективних механізмів такої співпраці є діяльність громадських організацій та обслуговуючих кооперативів при сільських громадах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку обслуговуючих кооперативів присвячені праці В. Дієсперова, В. Зіновчука, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, О. Могильного, Л. Молдован, К. Якуби та інших авторів. Автори розглядають кооперацію як механізм подолання безробіття, гармонізацію сфери послуг та досягнення продовольчої та економічної безпеки території, досягнення її збалансованого розвитку та стійкості.

Вклад основного матеріалу. Формування сприятливого клімату на території громади, підвищення її інвестиційної привабливості наразі визначається рівнем дотримання соціальних та екологічних стандартів, ступенем суспільної відповідальності бізнесу [1]. Найвищий рівень соціальної відповідальності проявляють сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, які на якісно відмінному рівні (порівняно з бізнес-структурами) сприяють підвищенню доходів своїх учасників, підвищенню їх потенціалу, ефективності функціонування, зниженню рівня загроз як в економіці,

так і в інших секторах суспільного буття. Стратегією розвитку України як пріоритетний обрано сталий розвиток країни, формування умов оптимального забезпечення розвитку інфраструктури, економіки, залучення інвестицій, в тому числі через практику енергетичної та продовольчої безпеки, свободи особистості, підвищення рівня та якості життя:

Формування інноваційного розвитку регіонів країни починається з активізації внутрішнього потенціалу територій, інтегрованого розвитку територіальних громад, забезпечення безпеки довкілля, просторової гармонії, розвиток людського та соціального капіталу. Найбільш ефективно це здійснюється структурами, що формують системні взаємозв'язки з іншими напрямками діяльності (зокрема, екологічні проекти активізують появу дрібнотоварних виробництв, що будуть стимулювати економічне зростання тощо), іншими словами в межах територіального утворення з'являється система соціальних зв'язків, що об'єднує людей за різними напрямками та різним способом. Це дозволяє концентрувати зусилля, формуючи системні знання та створювати ефект мультиплікатора внаслідок об'єднання зусиль та розуміння наслідків впливу окремих напрямів один на один та на систему в цілому (синтелектичне бачення). Так, реальним механізмом відродження сільських територій є реалізація ідею «Родова садиба». Розвиток родових поселень поширений у 100 населених пунктах України, що об'єднані на єдиній світоглядній основі – гармонії Людини та Природи [2–3]. Молодь (середній вік поселенців 35 років) активно залучає нові технології, інвестує у розвиток територій, розвиває всі форми малого та середнього бізнесу. Освоєння ним спустошених сіл та хуторів, забезпечення виробництва екологічно чистого продовольства дозволяє створювати ефективні підприємницькі структури та громади на засадах самозабезпеченості, будуючи власний дім на своїй землі, яку можна залишити нащадкам поряд з досконалим середовищем існування.

Одним з видів послуг що споживаються на сільських територіях є профілактика та лікування хвороб тварин. Організація обслуговуючих кооперативів з надання зооветеринарних послуг в межах територіальної громади дозволяє застосовувати інклюзивний підхід, знижувати витрати населення за оплату спожитих послуг, а також активізувати органічне виробництво на території. Наприклад, необхідність виробництва лікарських форм обумовлена розвитком молочного скотарства і фізіологічними особливостями дійок. Відомо, що шкіра дійок не має сальних залоз та водночас піддається впливу факторів зовнішнього середовища (температура, волога, сонячні

промені). Тому збільшення еластичності шкіри дійок і вимені з одночасною її антисептичною обробкою дозволяє здійснювати профілактику пошкодження її цілісності та маститу. Це забезпечує комфортне доїння та отримання молока високої якості завдяки мінімальному бактеріальному обсіменінню. Нами поставлено за мету: розробити м'яку лікарську форму для обробки вимені, яка б забезпечила надійну профілактику тріщин дійок, телітів та маститів. Для цього було поставлено завдання: 1) підібрати лікарські речовини, які проявляють антисептичну дію, запобігають проникненню мікробів у вим'я і мають м'яку лікарську форму; 2) підібрати оптимальні кількості лікарських речовин; 3) обґрунтувати виробництво мазі.

Враховуючи доступність препаратів у аптеках, ціну та кількість позитивних впливів (критерії відбору) основними компонентами мазі визначено ефірні олії та присипці для ран. Аналіз літературних джерел дозволив виявити ефірні олії бактерицидної дії. Такі властивості мають ментол, олія чайного дерева, олія піхти, олія кедрового та інші. Виходячи з обраних критеріїв, вибір зупинено на олії чайного дерева (вона проявляє не лише бактерицидну, а й вірусозидну, фунгіцидну дію, стимулює регенерацію подразнених тканин). Іншим компонентом мазі визначено присипку, до складу якої входять оксид цинку, стрептоцид та ксероформ як такі, що в сукупності проявляють антибактеріальну дію. Концентрацію кожної лікарської речовини вираховували в залежності від прояву лікувальної дії. Виготовлену лікарську форму використовували доярки після доїння протягом 14 діб і оцінювали прояв лікувальної дії.

Проведене дослідження засвідчило таке: 1) пластичність мазі забезпечувала легкість її нанесення на шкіру різних ділянок вимені; 2) в результаті використання препаратів шкіра дійок ставала максимально еластичною та приємною на дотик вже після першого нанесення кожної із мазей. Такий клінічний ефект зберігався протягом наступного періоду застосування мазей; 3) застосування мазей тваринам дослідних груп проводили в кінці стійлового на початку пасовищного періоду, який характеризується різкими перепадами температур повітря та наявністю вітру, що спричинює пересихання шкіри дійок та розвиток тріщин. При використанні мазі протягом 30 діб не зареєстровано жодного випадку розвитку тріщин, що є безпосередньою профілактикою маститу корів; 4) ранозагоювальна дія була вираженою на 100 % у варіанті № 2, де містилось більше олії чайного дерева (у 1,7 рази) та на 30% менше в'язучих речовин.

Зважаючи на отримані позитивні результати, визначено собівартість мазі (табл. 1), що засвідчило її доступність для пересічних

власників корів. (розрахунок проводили на 255 г маzewої основи). Підрахунок вартості компонентів мазі без врахування витрат на виробництво дає підстави стверджувати про низьку її собівартість (100 г мазі для обробки вимені у варіант № 1 коштує 9,9 грн, а у варіанті № 2 – 10,3 грн.

Таблиця 1

Розрахунок собівартості новостворених варіантів мазей

№ п/п	Назва компонента	Вартість:		
		Номінальної тари	Мазь №1	Мазь №2
1.	Ефірна олія чайного дерева	10мл (30–35 грн)	10 крапель – 1,5 грн	2,6 грн
2.	Присипка для ран з йодоформом 5%	50 г – <u>20 грн</u>	1г – 0,4 грн	0,3 грн
3.	Емульсія Амоксициліну 15%	100 мл – 188 грн	10 мл – 18 грн	
4.	Жир свинячий (очищений)	800 г – <u>20 грн + 2 грн електроенергії</u> <u>= 22 грн</u>	255 г – 6,4 грн	
5.	Всього гривень за 266 г	х	26,3 грн	27,3 грн

Проблемним моментом виготовлення мазей є їх зберігання внаслідок використання в якості маzewої основи жиру, який швидко псується при кімнатній температурі. Заміна жиру на штучний жир (вазелін) не забезпечить достатньої еластичності шкіри дійок. Тому пропонуємо випускати складові препарати без маzewої основи (жиру) під певною назвою та виготовляти препарати на замовлення невеликими партіями в межах територіальної громади, що сприятиме розвитку локального ринку та підвищенню соціального капіталу на території. Порівняння препарату з зарубіжним аналогами, зокрема, противомаститним препаратом Бровамаст 2Д (21,24 грн за 10 мл) свідчить про конкурентоспроможність нашої пропозиції, її яскраво виражений екологічний ефект та політика доброзичливого добросусідства сприятиме формуванню стабільного ринку збуту препарату та його рентабельності (проектний рівень ментальності становить 94,2 %).

Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо ефективності сільськогосподарської кооперації з питань об'єднання в обслуговуючі кооперативи по заготівлі, збуту та переробці вирощеної продукції та налагодженню їх ефективної роботи сприятиме

формуванню засад соціально орієнтованих суспільних інституцій. Так, організація обміну досвідом між суб'єктами суспільних відносин, наприклад, між виробниками плодово-ягідної продукції стосовно технологій виробництва, організація семінарів для осіб, що виявили бажання займатися вирощуванням плодово-ягідної продукції, на провідних сільськогосподарських підприємствах області сприятиме організації кооперативів як у виробничому, так і невиробничому секторах національної економіки.

Висновки. Обслуговуюча кооперація як форма інтеграційного об'єднання громади має соціально-екологічне значення у розвитку культури та художності та за своєю природою є системою ефективного управління регіональним розвитком. Ефективність діяльності обслуговуючих кооперативів – це не тільки можливість отримання додаткового економічного доходу, але і вплив його діяльності на соціальну життєздатність регіону, його екологічні та інші проблеми, що і визначає спільний вектор діяльності підприємств з державним і публічним сектором.

Список використаних джерел

1. Nitsenko V., Nyenno I., Kryukova I., Kalyna T., Plotnikova M. (2017) Business Model For A Sea Commercial Port As A Way To Reach Sustainable Development Goals // Journal Of Security And Sustainability Issues, Volume 7, Number 1, P. 155–166 URL [http://doi.org/10.9770/jssi.2017.6.4\(13\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2017.6.4(13))
2. Родова садиба: економіка, технології, комунікації, екологія: [навч. посіб.]. / М. Л. Васильєв, Г. І. Грабар, С. В. Молодецька, М. Ф. Плотнікова. – Житомир: Рута, 2017. – 272 с.
3. Васильєв М. Л., Плотнікова М. Ф. Перспективи розвитку сільських територій та Концепція «Родової садиби»: соціально-екологічний аспект // Вісник ЖНАЕУ, 2014, № 2, Т. 4, ч. II, С. 412–423.
4. Fukuyama F. Social Capital and Civil Society / The Institute of Public Policy: George Mason University. – October 1, 1999.
5. Молдован Л. В., Крисанов Д. Ф., Удова Л. О. Роль кооперативів у подоланні сільської бідності // Економіка АПК. – 2010. – № 11. – С. 121–129.